

Antwoord

van Gedeputeerde Staten op vragen van

B.K. Potjer (GroenLinks)

(d.d. 15 augustus 2017)

Nummer

3321

Onderwerp

GenX in drinkwater Den Haag, Zoetermeer en Leiden

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

GenX en PFOA zijn nog breder verspreid dan eerder gedacht, Dunea meldt dat het ook voorkomt in het drinkwater van Dunea in onder andere Den Haag, Zoetermeer en Leiden. De GenX lozingen hebben in korte tijd vanuit Dordrecht al de drinkwaterwinningslocaties in de duinen bereikt¹. Aangezien GenX niet afbreekt is het nu slechts een kwestie van tijd voordat de norm wordt overschreden en gevaarlijke concentraties worden bereikt.

1. *Wist het College voor de aanpassing van de vergunning dat GenX ook in het drinkwater van Dunea voorkwam? Zo ja, hoe is daarmee rekening gehouden?*

Antwoord

Dunea infiltreert water in de Zuid-Hollandse duinen dat afkomstig is uit de Afgedamde Maas (op de grens van Noord-Brabant en Gelderland) om dat na enige tijd op te pompen en te gebruiken als grondstof voor drinkwater. Aangezien de verbinding tussen de Afgedamde Maas en de Waal zich meer dan 20 kilometer stroomopwaarts van Chemours bevindt, staat niet zonder meer vast dat Chemours de bron van de aangetroffen sporen FRD903 is.

De hoeveelheden GenX die zijn gemeten liggen volgens drinkwaterbedrijf Dunea rond de 5 nanogram per liter (ng/l = parts per trillion/ppt) en daarmee een factor 30 onder de voorlopige richtwaarde van 150 nanogram per liter. Deze voorlopige richtwaarde is in 2016 door het RIVM afgeleid en is door het ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM) op 16 februari 2017 aan ons meegegeven om hiermee rekening te kunnen houden bij de herziening van vergunningen.

Het besluit waarmee Gedeputeerde Staten de vergunde emissies van Chemours van de GenX stoffen naar de lucht en het water door middel van een ambtshalve wijziging van de vergunning heeft ingeperkt is op 18 april 2017 genomen. De resultaten van de metingen van Dunea zijn in augustus 2017 met ons gedeeld en konden dus niet bij dit besluit worden betrokken.

¹ <https://zoetermeer.nieuws.nl/nieuws/10671/genx-ook-drinkwater-zoetermeer/>

Nu een direct verband tussen de door Dunea gemeten sporen FRD903 en de lozing van Chemours niet waarschijnlijk lijkt, zien wij in de recente meetgegevens van Dunea geen aanleiding om de lozingsnormen te heroverwegen. Bovendien houdt ons besluit van 18 april 2017 reeds in voldoende mate rekening met het zwaarwegende belang dat wij aan een veilige en toekomstbestendige drinkwatervoorziening hechten.

Mede op basis van een advies van Rijkswaterstaat als waterkwaliteitsbeheerder voor de Beneden-Merwede en genoemde zienswijze van Oasen hebben wij bij de aanscherping van de omgevingsvergunning van Chemours van 18 april 2017 de indirecte lozing van de GenX stof FRD903 verlaagd van 6.400 kg naar 2.035 kg per jaar. Met deze ambtshalve wijziging verlaagt de provincie de vergunde indirecte lozing naar het water tot een niveau waarmee de drinkwaterbedrijven veilig water kunnen blijven onttrekken voor de openbare drinkwatervoorziening. Dit wordt bevestigd in het RIVM rapport 'risicoschatting FRD-903 in drinkwater in het voorzieningsgebied van drie oevergrondwaterproductielocaties' van 27 juli 2017.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2017/08/03/risicoschatting-frd-903-in-drinkwater-in-het-voorzieningsgebied-van-drie-oevergrondwaterproductielocaties>

Met genoemde ambtshalve wijziging hebben wij aan Chemours tevens de verplichting opgelegd om onderzoek te doen naar de mogelijkheid van verdere reductie van de emissies van GenX stoffen. Uit de brief van de Minister van Infrastructuur en Milieu van 5 september 2017, die wij met u hebben gedeeld, blijkt dat de eerste resultaten van de door Chemours geïnstalleerde proefinstallatie duiden op een mogelijke reductie van de lozing van de GenX stof FRD903 naar het water met 75%. Hiermee zou de jaarlijkse emissie van de stof FRD903 naar water verder beperkt kunnen worden tot 500 kg. Mogelijke vervolgstappen worden door ons genomen aan de hand van de formele rapportage hierover die Chemours uiterlijk in oktober 2017 ter beoordeling dient te overleggen.

Zoals wij op 9 juni 2017 met u gedeeld hebben, hebben zowel Chemours als drinkwaterbedrijf Oasen, overigens om verschillende redenen, beroep ingesteld tegen de eerder genoemde aanscherping van de vergunning. Het besluit is per 6 juni 2017 in werking getreden, maar gezien de ingediende beroepschriften van Chemours en Oasen is dit besluit nog niet onherroepelijk. Het oordeel over het door de provincie genomen besluit is nu aan de rechter, wij wachten dat af en houden u vanzelfsprekend op de hoogte van het verloop en de uitkomsten van deze procedure.

2. *Zo nee, ziet het College daarin reden om de lozingsnormen nogmaals te heroverwegen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe gaat zij dat doen?*

Antwoord

Zie de beantwoording van vraag 1.

3. *Waarop is de huidige concentratie-norm voor GenX gebaseerd en hoe houdt die rekening met de persistentie van GenX, waardoor het niet afbreekt en dus alleen kan toenemen in water, milieu en mensen?*

Antwoord

Wij nemen aan dat u hier doelt op de voorlopige richtwaarde voor drinkwater van 150 nanogram per liter zoals die door het RIVM is afgeleid en is overgenomen door het ministerie van IenM. Voor een toelichting op de onderliggende berekeningen verwijzen wij u dan ook naar de betreffende RIVM rapporten die u kunt vinden op de RIVM website <http://www.rivm.nl/Onderwerpen/G/GenX>.

4. *Omdat persistente stoffen niet afbreken blijven zij altijd aanwezig en vraagt het lozen ervan een zorgvuldige overweging. Wat is het beleid ten aanzien van het vergunnen van de emissies van persistente stoffen?*

Antwoord

De provincie Zuid-Holland verleent op basis van nationale en Europese wet- en regelgeving vergunningen. Stoffen die voldoen aan de criteria voor persistentie, toxiciteit en bioaccumulatie (PBT) of zeer persistent én zeer bioaccumulerend zijn (vPvB) zijn in Nederland tevens geclassificeerd als zeer zorgwekkende stoffen (zsz). Alleen het criterium persistentie is hiervoor niet voldoende, want stoffen die uitsluitend persistent zijn, zijn op grond daarvan nog niet schadelijk. Naar opgave van het ministerie van IenM wordt er door de EU lidstaten wel nagedacht over het introduceren van een nieuwe categorie in de Europese regelgeving voor stoffen die persistent, toxisch en goed wateroplosbaar zijn (PMT: persistent, mobiel en toxisch), om hiermee risico's voor het watermilieu en voor drinkwater beter te kunnen beheersen. Dit heeft echter nog niet geleid tot een bruikbaar (en bindend) kader voor vergunningverlening.

Aan de emissies van zeer zorgwekkende stoffen naar water en lucht worden door ons op grond van landelijke wet- en regelgeving zeer strikte eisen gesteld. In de vergunningenprocedure wordt het gevraagde advies van de waterkwaliteitsbeheerder in beginsel gevolgd. Bovendien geldt voor de emissie van zsz een minimalisatieverplichting waarover periodiek gerapporteerd dient te worden aan het bevoegd gezag.

5. *Klopt het dat de provincie bij de vergunningaanvraag de gezondheidseffecten van de lozingen van PFOA en GenX niet kende? Graag toelichting.*

Antwoord

Vanaf eind jaren '60 van de vorige eeuw wordt bij Chemours in Dordrecht (destijds DuPont) Teflon geproduceerd waarbij tot 2012 de hulpstof PFOA is gebruikt als dispergeermiddel. Vanaf 2012 is PFOA vervangen door de GenX technologie.

De kennis over de gezondheidseffecten van stoffen heeft zich steeds verder ontwikkeld. Ook het juridisch kader voor vergunningverlening is de laatste decennia aangescherpt en de technische mogelijkheden zijn toegenomen waardoor tegenwoordig strengere eisen gesteld (kunnen) worden en ook zeer kleine hoeveelheden van stoffen aangetoond kunnen worden.

Bij vergunningverlening wordt steeds getoetst of de aangevraagde emissie binnen de dan geldende wet- en regelgeving toegestaan kan worden. De aanvrager dient voldoende informatie aan te leveren over de stoffen om de emissie te kunnen toetsen aan de op dat moment geldende nationale en Europese wet- en regelgeving. Zo is dat ook gebeurd bij de vergunningverlening aan Chemours van de emissies van PFOA en

de GenX stoffen. Indirecte lozingen naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) werden tot december 2009 vergund door de waterkwaliteitsbeheerder waarna de voorschriften uit die vergunning van rechtswege zijn overgegaan in de omgevingsvergunning voor milieu. Bij de vergunningverlening van de GenX technologie is voor wat betreft de indirecte lozing advies gevraagd aan het waterschap en dit advies is onverkort door ons overgenomen.

Sinds 2007 is de REACH verordening (Registratie, Evaluatie, Autorisatie en restrictie van Chemische stoffen) van de Europese Unie van kracht. Deze verordening is onder meer aangenomen om de gezondheid van de mens en het milieu beter te beschermen tegen de risico's die chemische stoffen kunnen opleveren. Producenten en importeurs van chemische stoffen moeten alle stoffen die ze produceren of importeren in een volume groter dan 1 ton/jaar uiterlijk in 2018 geregistreerd hebben. Bij de registratie moet de producent of importeur onder meer aangeven of de stof schadelijk is en bepaalde testgegevens overleggen.

6. *Wat is het beleid ten aanzien van vergunningaanvragen van emissies waarvan de gezondheidseffecten niet bekend zijn? Is er speciaal beleid voor specifieke stof-categorieën (bijv. gehalogeniseerde of gearomatiseerde koolwaterstoffen die vaak carcinogeen zijn)?*

Antwoord

Bij vergunningaanvragen waarbij onvoldoende informatie wordt meegeleverd om de aanvraag te kunnen toetsen aan de geldende wet- en regelgeving wordt de aanvrager gevraagd de informatie aan te vullen. Zolang dat niet gebeurt, is er geen sprake van een ontvankelijke aanvraag en kan deze niet verder in behandeling worden genomen.

In haar brief van 31 oktober 2016 (Gezond en veilig Nederland) heeft de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu uiteengezet welke initiatieven zij heeft genomen om het Europese stoffenbeleid aan te scherpen. Hierbij gaat zij onder meer in op versnelling en verscherping binnen het geharmoniseerde Europese stoffenbeleid, de aanpak van stoffen die niet onder REACH vallen en de aanpak van opkomende stoffen die geen zorgwekkende stof (zsz) zijn, maar waar wel zorgen over bestaan. In opdracht van het ministerie gaat het RIVM in kaart brengen over welke relevante stoffen zorgen bestaan, bijvoorbeeld vanwege analogie met vergelijkbare stoffen, en of er gevaarseigenschappen zijn die voor vergunningverlener en bedrijf aanleiding zijn tot extra beschermingsmaatregelen.

In haar brief van 5 juli 2017 heeft de minister van Infrastructuur en Milieu de structurele aanpak van opkomende stoffen in water beschreven. Daarbij gaat zij onder meer in op het wettelijk kader voor de drinkwaterkwaliteit en de aanpak van (nog) niet genormeerde (opkomende) stoffen uit puntbronnen ter bescherming van drinkwaterbronnen.

Wij verwelkomen en ondersteunen de initiatieven van de Rijksoverheid ter verbetering van het gehele stelsel en werken in de voorbereiding en uitvoering daarvan zowel bestuurlijk als ambtelijk nauw samen met het ministerie.

7. *Hoe is dit toegepast bij de vergunde emissies van PFOA en GenX?*

Antwoord

